

písemně předsedovi. Interpelace takové musí býti opatřeny ve sněmovně panské aspoň desíti, ve sněmovně poslanecké aspoň patnácti podpisy poslanců. Prosby písemné a jinaká podání lze jen tehdá přijati, když byly podány členem sněmovny.

Obě sněmovny říšské rady, jich komise a výbory smějí se na venek jen předsedy sněmoven a jen s ministry a náčelníky ústředních úřadů stýkati; tito mohou se opětně v každé z obou sněmoven slova ujeti a písemně složené přednesy předčítati; jsou oprávněni dostaviti se do komisí, výborů a komité, by podali ohledně vládních předloh a jinakých předmětů porady objasnění a vysvětlení; nemají však práva býti přítomni poradě závěrečné a hlasování; též komise a výbory mají právo dotazovati se jich předsedou sněmovny po vysvětleních a je k tomu účelu ku schůzím pozvati, ministři a náčelníci ústředních úřadů mohou se při tom dáti zastupovati komisary. Každá sněmovna může vydati speciální řád jednací, avšak musí býti do něho pojaty předpisy shora citovaného zákona. Ostatně viz čl. Sněmovna poslanecká.

Řád jednací sněmu království Českého.

Jednací řád sněmu království Českého usnesen byl v sezení českého sněmu ze dne 2. března 1864 a doplněn sneseními sněmovními ze dne 30. září 1884 a ze dne 12. října 1889. Podotknouti sluší, že ustanovení jednacího řádu, pokud jsou vzata z řádu zemského neb volebního (český volební řád z 26. února 1861 změněný zák. z 17. ledna 1870 č. 8 z. z. a zák. z 9. ledna 1873 č. 1 z. z.) aneb z dodatků k těmto řádům, pokud se dodatky ty týkají způsobu jednání neb pokud jsou důsledky řádů těch, mohou se změnit neb zrušiti jen cestou zákonodárnou, ostatní pak ustanovení mohou býti změněna usnesením sněmu.

Z podrobných předpisů jednacího řádu sněmu království Českého uvésti sluší:

I. Funkce nejvyššího zemského maršálka.

Nejvyšší maršálek zahajuje sněmovní řízení, bdí nad šetřením jednacího řádu, řídí jednání, udílí slovo, klade otázky k hlasování a prohlašuje výsledek jeho, zavírá sezení, určuje den, hodinu a denní pořádek sezení příštího. Jej zastupuje v čas zaneprázdnění jeho náměstek. Nejvyššího zemského maršálka a jeho náměstka jmenuje J. V. císař ze sněmu samého.

II. Poslanci jsou povinni zúčastniti se jednání a prací sněmovních. Ku vzdálení se ze sídelního města sněmu, nemá-li to býti déle 8 dní, dává jim povolení maršálek, oznámiv to sněmu. Dovolenu na delší dobu udílí poslancům sněm. Poslanec, který do 8 dnů do sněmu nevstoupí neb stejný čas, nevyžádav si dovolenu nebo přes čas dovolené neb nemoci schůze sněmovní nenavštěvuje, budiž maršálkem vyzván, by se do 14 dnů dostavil nebo nepřítomnost svou omluvil, ježto by se jinak za to mělo, že se mandátu vzdává. Marnoli toto vyzvání, usnese se sbor na ztrátě mandátu a vypíšu se volby nové. Poslanci požívají dle sněmovního usnesení denně 5 zl. diet, aniž by však plat ten upraven byl zákonem. Diety počnou poslanci bráti po zahájení sněmu, jakož i po odročení sněmu přes 10 dní, dnem, kdy zapsal poslanec své jméno do listiny presenční neb onemocněl-li, dnem, kdy příjezd svůj kanceláři sněmovní oznámil. Diety přestávají dnem, kdy se zasedání skončí.

III. Sněm zahájí maršálek v hodinu určenou. Po zahájení sněmu oznámí se návrhy a zprávy a činí se o návrzích, pokud je toho třeba,

otázka, jsou-li podporovány, pak sdělí se sněmu oznámení vlády a výboru a konečně i jiné došlé spisy a opatření, která byla ohledně nich učiněna neb připravena. Maršálek může však taková oznámení učiniti v důležitých neb naléhavých případech též ke konci sezení neb mezi sezení. Dříve než se přejde k dennímu pořádku neb dříve než bylo učiněno snesení třeba před tím již potřebné, zjistí maršálek, že přítomno je tolik členů, kolik třeba k platnému usnášení. Jednání sněmu jsou veřejná, pouze výjimečně může býti sezení důvěrné, když za to žádá předseda nebo pět členů a když se o tom usnese sněm po vzdálení se obecnstva. O každém sezení sepíše se protokol, jež podpíše 3 verifikatoři a jež po 3 dny je vyložen v kanceláři sněmovní k nahlédnutí. Nečiní-li se v nejbližší schůzi námítka, je protokol schválen. Když je protokol schválen, podpíše jej maršálek, načež se protokol uloží do knihy protokolů. Sněm skládá se ze 3 kurií (velkostatkáři s virilisty, poslanci měst a komor obchodních, poslanci obcí venkovských). K předběžné úradě o předmětech, o nichž se má jednati, zřizují se komise, jež volí buď kurie z celého sněmu nebo přímo celý sněm. Pro některé častěji se opakující záležitosti lze zřídití výbor stálý, též mohou některé věci býti přikázány zemskému výboru k předběžné poradě. Po čas téhož období sněmovního může se sněm usnésti, že komise, která působila v zasedání předešlém, má i nyní bez nové volby činnost svou započítí. Volbu do komise může zvolený zamítnouti jen tehdy, když je členem zemského výboru nebo když již zasedá ve dvou jiných komisích neb když jej sněm z podstatných důvodů omluvil. Komise volí ze svého středu zpravodaje.

IV. Pořad jednání.

Věci, o kterých se má sněm raditi, docházejí ho buď

a) co předlohy vládní neb

b) co předlohy výboru zemského neb zvláštního výboru zřízeného volbou ze sněmu a za času sněmu neb konečně co

c) návrhy jednotlivých poslanců. Předlohy podrobují se pravidelně trojí poradě (čtení). Předlohy ad *a)*, *b)* uvedené nemusí býti podporovány a rovněž nelze předlohy vládní zamítnouti bez porady předběžné. Návrhy jednotlivých poslanců podány buďte písemně maršálkovi a vyhlášeny nejpozději v sezení nejbližším, jako došlé. Každému takovému návrhu připojen buď návrh formální ve způsobu porady předběžné. Musí býti totiž návrhy jednotlivých poslanců odevzdány komisi k poradě (výjimku činiti mohou pouhé návrhy na změnu neb dodatek k návrhu již podanému). Podepíše-li návrh aspoň 20 poslanců, má maršálek ihned naříditi, by byl návrh vytištěn. Nemá-li návrh tolik podpisů, budiž učiněna otázka, je-li dostatečně podporován. Podporuje-li jej aspoň 20 poslanců, budiž dán do tisku. Není-li dostatečně podporován, založí se. Když byl návrh poslancům rozdán, může navrhovatel žádati za první čtení a maršálek stanoví k tomu hned den. V ten den odůvodní navrhovatel svůj návrh. Při prvním čtení bude pak návrh buď zamítnut neb některé komisi již zřízené neb komisi, která se má nově zvoliti, neb zemskému výboru přikázán. Vládní předlohy a samostatné návrhy, které byly zamítnuty, nesmí se již v tomto zasedání výročním projednávat. Druhé čtení počíná zprávou komise. Pak zahájí se rokování o věci a po provedeném jednání následuje snesení. Záleží-li návrh z více částí, rokuje se o něm předkem povšechně (generální debata), po skončeném rokování hlasuje se, přijímá-li sněm předloženou osnovu za

základ rokování podrobného. Bylo-li mezi rokováním povšechným navrženo, by se prostě neb pronesením důvodů přešlo k dennímu pořádku, musí se o tomto návrhu nejdříve hlasovati. Jde-li o několik osnov, usnáší se sněm, kterou z nich bere za základ podrobného rokování. Neprijme-li sněm žádnou z předložených osnov za základ rokování podrobného, je věc zamítnuta. Po rokování povšechném následuje hned rokování a hlasování o jednotlivých částech osnovy (rokování podrobné). Maršálek určuje, o kterých částech osnovy v rokování podrobném bude se rokovati a usnášeti o sobě a o kterých společně. O námitkách proti tomu učiněných rozhodne sněm bez rokování. Každý člen může ke každé jednotlivé části, o níž bylo rokování zahájeno, činiti návrhy vedlejší. Tyto návrhy odevzdávají se maršálkovi písemně a podporuje-li je aspoň 20 členů (počítajíc v to i navrhovatele), sluší o nich spolu rokovati a usnášeti se. Po hlasování o jednotlivých částech návrhu hlasuje se pokaždé, když bylo v druhém čtení provedeno rokování povšechné a podrobné, též o celku (třetí čtení) a to z pravidla v sezení příštím, leč by se sněm na něčem jiném usnesl. Při třetím čtení nelze již činiti návrhů vedlejších, a není vůbec žádného rokování. Jen když jednotlivé části neb oba jazykové texty spolu nesouhlasí, lze navrhnouti potřebnou opravu.

Jde-li však o naléhavou potřebu brzkého vyřízení neb o věci méně důležité, může sněm usnésti se, by způsob jednání byl zkrácen tou měrou, že se:

- a) uloží výboru lhůta, ve které má zprávu podati;
- b) přistoupí k jednání hned po rozdání tištěné zprávy výboru;
- c) že sejde s toho, by byly návrh neb
- d) zpráva komise vytištěny.

S návrhem, by se formální řízení zkrátilo, sluší udati způsoby zkrácení, za které se žádá. Rokování pak o tom zahájené obmezí se na otázku, je-li věc nutná neb méně důležitá. Návrhy na skončení rokování lze kdykoliv činiti, jen nesmí tím býti řečník vyrušován.

O návrzích takových dá maršálek hned hlasovati, aniž by se tázal, jsou-li podporovány. Dříve budte však zamýšlené návrhy vedlejší odevzdány maršálkovi, by je oznámil a jsou-li dostatečně podporovány, do hlasování zahrnul. Po skončeném rokování mohou si řečníci, kteří jsou zapsáni pro návrh i ti, kteří jsou zapsáni proti návrhu, zvoliti ze svého středu generálního řečníka. Nedohodnou-li se, rozhodne los. Po skončeném rokování mohou mluvit pouze generální řečníci a zpravodajové neb, nebylo-li předběžné porady, navrhovatel. Ujme-li se však slova místopředseda neb některý z jeho zástupců po skončeném rokování, je tím rokování znova zahájeno.

V. Pořad mluvení.

Kdo chce mluvit o věci, která je na denním pořádku, může to v den porady také již před sezením osobně a ústně oznámiti maršálkovi s udáním, chce-li mluvit pro návrh neb proti návrhu. Seznam řečníků, kteří byli zapsáni již před sezením, přečte maršálek dříve, než se počne rokovati. Řečníci mluví dle pořádku, jak byli zapsáni a to tak, že začne řečník, který mluví proti návrhu a tak střídají se, pokud možno, řečníci, kteří se ohlásili, že budou mluvit pro návrh s těmi, kdo jsou proti návrhu. Kdo vyzván byv, by mluvil, není přítomen, pozbývá slova. Po řečnicích zapsaných udělí se slovo řečníkům nezapsaným v pořadu, jak se hlásí. Odchyluje-li se řečník od věci, volá jej maršálek k věci a mluví-li řečník

řeči neslušné neb trestuhodné volá jej maršálek k pořádku. Za tím účelem může maršálek řečníka přerušiti a se svolením sněmu, volal li ho opětne k věci neb k pořádku, slovo mu odníti.

Každý člen sněmu může na nejvyšším zemském maršálku žádati volání k věci neb k pořádku, o čemž rozhoduje maršálek buď sám buď odvolaje se k sněmu.

VI. Hlasování

Po skončení porad se hlasuje, hlasy dlužno podati osobně. Každý člen má stejný hlas, maršálek hlasuje jen, jde-li o volby. K platnému usnesení třeba, by byla přítomna polovice všech poslanců a by pro návrh hlasovala absolutní většina přítomných. Při rovnosti hlasů je návrh zamítnut. Hlasování děje se zpravidla pozdvižením ruky nebo povstáním, je-li však výsledek pochybným neb žádá-li za to aspoň 20 členů, hlasuje se dle jmen,

VII. Doložití sluší, že petice smí sněm přijati jen pokud jsou podány některým poslancem a že sněm nesmí přijímati žádných deputací a že chce-li sám vyslati k císaři deputaci, musí dosíci dříve nejvyššího schválení.

Řád jednacích soudní viz Řád soudní, exekuční a jednacích.

Řád jednacích úřadu patentového viz Úřad patentní.

Řád německých rytířů (Ordo equitum Teutonicorum).

I. Dějiny.

Vznik řádu rytířů německých spadá v dobu křížových výprav; jeden zbožný Němec založil okolo r. 1128 v Jerusalemě dům pro poutníky a věnoval ho k přijímání nemocných a potřebných poutníků německých, po němž nadace řeholí svatého Augustina se řídící a později řád jméno »bratří německého domu v Jerusalemě« měl. Brzo vstoupilo více německých rytířů jako t. zv. špitální bratří v tento řád, aby hájili nemocnici (hospic), poutníky i svaté město, a hospic sám těšil se štědré podpoře německých knížat. V třetí válce křížové za dobývání Akky (r. 1190) zřídilo několik bremských a lübeckých poutníků v čele jistého Siegebranda před Akkou stany, aby tam ošetření došli jejich krajané, kteréžto stany Bedřich, vévoda švábský, když se k tomuto podniku přidružili též němečtí bratří špitální, vzal do své zvláštní ochrany a jež přetvořily se ve špitální spolek, který bullou papeže Klimenta III. ze dne 6. února 1191 uznán byl jakožto samostatný řád špitální. V březnu r. 1193 po společné poradě vynikajících velmožů z poutnické družiny a království Jerusalemského přeměnilo se špitální bratrstvo v řád rytířský, jehožto stanovy potvrdil papež Innocenc III. r. 1199. Dle těchto stanov přijímali se jedině Němci šlechtického rodu za rytíře řádové, kteří musili složiti tytéž tři sliby jako mnichové a nadto zavázati se ku stálému boji s nevěřícími a k ošetřování nemocných a chudých; jejich odznakem byl bílý plášť s černým křížem. Vnitřní organizace řádová byla blíže stanovena později r. 1292 generální kapitulou v Benátkách. Jako hlava řádu jednal generální kapitulou zvolený velmistr, též mistrem řádovým zvaný, jemuž byla přidána řádová kapitula a pět vrchních úředníků a to: velkokomtur, velmistruv to zástupce, který také, když řád později stal se suverenním, řídil vztahy k cizím státům; nejvyšší maršálek jakožto nejvyšší velitel ve válce; dozorce nad řádovými nemocnicemi, jemuž svěřen dohled nad těmito; řádový správce, jenž měl bdíti nad hospodářstvím řádu a pečovati o výzbroj a oblek rytířů; posléze nejvyšší pokladník jakožto správce řádového pokladu. Državy řádové byly rozděleny na provincie (baleje), tyto na komturaty za předsednictví zemských komturů čil